

Tema 3 Tro og Viden - religion og naturvidenskab

Du skal kunne forklare, hvad begreberne *tro* og *viden* hver især betyder, - hvad de hver især "be-griber" af virkeligheden. Hvad er de vigtigste forskelle på tro og viden? Kan man bevise eller modbevise Gud? Og hvad med de mange beretninger om mirakler i religionerne og især i kristendommen?

Hvilken betydning spiller videnskaben i samfundet og hvilken rolle spiller religionerne i samfundet? Og så må du gerne kunne sige lidt om det svære ord "virkeligheden", - især må du gerne vise, at du har opdaget, at det er et meget svært ord at forstå.

Spørgsmålene til virkeligheden, som alle mennesker stiller. (= de spørgende stedord)

De fire nemme: *Hvem?* (=person), *Hvad?* (=ting og hændelse), *Hvor?* (=sted), *Hvornår?* (=tid)

De to svære: **Hvordan?** (den naturvidenskabelige forklaring, årsager og virkninger)

Hvorfor? (den eksistentielle eller religiøse forklaring, meningen med livet)

Myter: I de gamle religiøse fortællinger svares der enkelt, med sanserne og umiddelbart (=primitivt) på alle de grundlæggende spørgsmål til verden. Der skelnes ikke mellem tro og viden. Med de gamle grækere (550-350 fvt.) begynder der en **selvstændig naturvidenskab**: Der findes **naturlove** (=love for "fysis"-delen af verden (=fysik)). Religion og naturvidenskab bliver langsomt til to selvstændige fag og tænkemåder med hver sin autoritet. Men de to kommer også en gang imellem i splid med hinanden, når ...

- *Religionen* ikke med det samme vil acceptere en ny naturvidenskabelig opdagelse eller når religionen vil bestemme over naturvidenskaben og blande Gud ind i den
- *Naturvidenskaben* gør sig selv til en religion ved fx at udtale sig om Gud (Bemærk: Naturvidenskab handler slet ikke om Gud, men kun om tiden, rummet, stoffet og energien)

Din **verdensanskuelse** er hele din viden, holdning og mening om virkeligheden. Det kan opdeles i disse tre dele:

- 1) Det **fysiske** naturen, *forklaring*, verdensbilledet, naturlove
- 2) Det **psykologiske** oplevelser, *forståelse*, kunst, fornuft, vilje
- 3) Det **åndelige** religion, *værdier*, mening, mystik, det overnaturlige

1) kaldes **naturvidenskab** og udvikler *verdensbilledet*. 2)+3) kaldes for **åndsvidenskab**.

Naturvidenskaben arbejder især *kvantitativt* (= med mængder: måle, veje, tælle) og åndsvidenskaben arbejder især *kvalitativt* (= med kvalitet: værdier, sandhed, retfærdighed, godhed)

Hvor findes Gud?

Kristendommen, jødedommen og islam tænker således: Gud bor ikke et sted inde i verden eller er en del af verden. Gud er udenfor verden og er verdens Skaber. Det er derfor helt meningsløst at forestille sig, at man kunne bevise én, som ikke er her. Af samme grund kan man heller ikke modbevise Gud. Østreligioner integrerer Gud og verden.

De mest almindelige tanker, som **religionerne** har om, at Gud findes:

- Verden kan umuligt være blevet til ud af ingenting af sig selv, og verden har ikke altid været. Derfor er en skaberkraft en simpel nødvendighed (det kosmologiske gudsbevis).
- Livet og naturlovene (naturkonstanterne) er så fint tilpassede til hinanden, at verden og livet ikke kan være tilfældigt (designargument).
- Der findes et meget stort antal veldokumenterede mirakler og erfaringer af overnaturligt liv
- (Bemærk at disse tanker ikke siger noget om, *hvilken religion* der er den sande, men *at* Gud må findes. Se mere i tema 4).

De mest almindelige tanker, som **ateister** har om, at Gud ikke findes:

- Verden har altid eksisteret. Der er ingen begyndelse eller Skaber.
- Livet er blevet til af sig selv og er dybest set kun en tilfældighed (hård evolutionisme).
- Verden er kun materiel. Den består kun af stof og energi, og det åndelige er ikke noget selvstændigt (materialisme).
- Påståede religiøse åbenbaringer og mirakler er falske og skyldes illusioner eller sindsforvirring. Gud, guder og mirakler afvises at eksistere.

En uløst gåde: **sjæl og legeme - frihed og naturlov**

En ting, som falder eller kugler, som støder sammen har ingen valgfrihed. Kroppen har i sig selv heller ikke. Den fysiske i verden styres helt af **natur-love**. Samtidig tænker vi, at vi har en fuldstændig **frihed** til at vælge. Hvis vi ikke havde denne frihed, så kunne vi slet ikke blive skyldige. En sten eller en maskine kan jo ikke blive skyldig, får den har ikke noget valg. Men ingen kan forklare, hvordan viljen kommer ind i kroppen og overstyrer den med en ellers ukendt handlefrihed. Man skulle således tro, at vi har en forkert opfattelse af os selv. Gåden er fortsat slet ikke løst og bliver det måske aldrig. Er hjernen stor nok til at forstå hjernen? Hvordan kommer friheden ind i kroppen, og hvor kommer denne frihed fra? Friheden kaldes ofte for **ånd**.

Tekster - billeder

1: Eksempler på at **naturen** er blevet brugt og bruges som en slags bevis på Guds eksistens:

Den meget kendte salme af H.A. Brorson (1694 - 1764):

Op, al den ting, som Gud har gjort,
hans herlighed at prise.
Det mindste, han har skabt, er stort
og kan hans magt **bevise**

2: Englænderen Villiam Paley (1743-1805) er kendt for sin urmager-analogi:

"Ligesom et ur må have en urmager, må verden have en skaber".

3

Den naturvidenskabelige og den åndsvidenskabelige tankegang fører til to forskellige sprog:

Åndsvidenskabelig

*I østen stiger solen op,
Den spreder guld på sky
Går over hav og bjergetop
Går over land og by*

Poetisk
Oplevende
Subjektiv
Undrende
Sanselig
Konkret
Varm
Malerisk
Indlevende
Religiøs
Farvet

Naturvidenskabelig

*I østen drejer jorden ned
Morgenlys er rød-gult
på grund den spidse indfalds-
vinkel i atmosfæren*

Videnskabelig
Studerende
Objektiv
Konstaterende
Erkendende
Abstrakt
Kølig
Matematisk
Tilbagetrukket
Ikke-religiøs
Neutral

**"Videnskab uden reli-
gion er halt, religion**

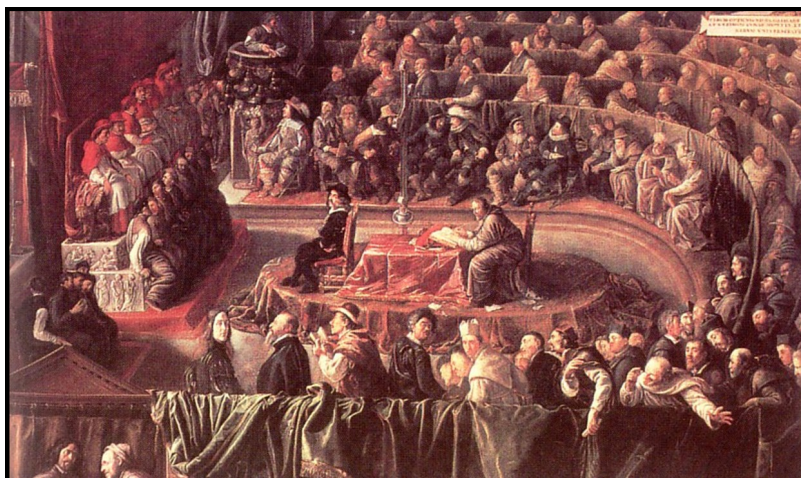
uden videnskab er blind".

Citat af Albert Einstein

Tekster - billeder - oversigter

Religion og naturvidenskab har været i konflikt: De største konflikter har været disse:

1. Striden om verdens centrum: Jordan eller Solen, kaldet Galilæistriden
2. Striden om verdensrummets uendelighed: Giordano Bruno
3. Striden om arternes udvikling og menneskets afstamning: Charles Darwin

Galilæi for domstolen

Ad 1:
Galilæi verdens

stred imod Bibelen og Aristoteles' lære. Han kom i husarrest. Galilæi faldt gode grunde med sin nye kikkert, men først i 1700-tallet blev Jordens bevægelse om Solen bevist, og kirken bøjede sig officielt og erkendte sin fejltagelse.

Ad 2:

Verdensrummet er af gode grunde næsten altid blevet opfattet som en kæmpe kugle (for sådan ser den jo ud for øjet). Verdensrummets form er en fortsat en uløst gåde. Vores rum-forestilling (uendelig kasseagtig) synes at være grundlæggende forkert. Universet udvider sig konstant, indtil det forventes at trække sig sammen i big-clash! Bruno blev brændt af kirken for et omfattende kætteri (= ny kristendoms-forkert lære).

Ad 3:

Det provokerende ved Darwins teori var, at udviklingen af arterne mentes at ske ved rene *tilfældigheder*. Denne absolutte tilfældighed var kirkens største problem ved teorien. Der er fortsat mange uløste gåder i spørgsmålet om livets udvikling. Alle anerkender i dag Darwin, men nogle kun i et begrænset omfang. Udviklingslæren kan fx ikke forklare livets oprindelse, men forklarer kun udviklingen af arterne. Alle venter lige nu spændt på at se, om der har været liv på Mars. De fleste kristne ser ingen konflikt mellem en naturvidenskabelig evolutionsteori og kristendommen. De mener, at det kan have været Guds måde at udfolde livets variation på. Men kristendommen er modsat en kraftig modstander af en ren materialistisk tankegang, som ikke anerkender Gud, sjælen og andet åndeligt. De fleste muslimer anerkender ikke menneskets afstamning fra en tidligere primat(abe)-form. Den meste øst-religion anser selve livet for guddommeligt (og evigt) og vil ofte udtrykke det således: Liv kan kun komme af liv.

Uddybelse af **begrebet tro**, som det bruges religiøst:

• Tro er overbevisning	eksempel
• Tro er tryghed	<i>Gud er til</i>
• Tro er tillid	<i>Gud hører, når jeg ber</i>
• Tro er lydighed	<i>Gud passer på mig</i>
• Tro er at stole på	<i>Jeg <u>må</u> gøre det rigtige</i>
• Tro er overgivelse	<i>Jeg bygger mit liv på min tro</i>
	<i>Jeg tilhører min Gud for altid</i>

Tro er fast tillid til det, der håbes på, overbevisning om det, der ikke ses.

Hebræerbrevet kap. 11 vers 1

Perspektivering

Emne	Livsfilosofi og etik 1-4	Bibelske Fortællinger 5-8	Kristendommens udtryk 9-12	Ikke kristne Religioner 13-16
I	Hvad vil det sige, at være et menneske?	Begyndelse og urhistorie Myterne skelner ikke mellem tro og viden	Bibelen, historie og forkyndelse	Buddhisme og hinduisme
II	Hvad er det gode liv?	Lignelser og Guds rige	Kirkehistorien og dens personer	Islam
III	Tro og Viden	Mirakler og påske Kristendommens mange mirakler Jesu opstandelse	Kirker og ritualer	Ateisme, humanisme og sekularisering Afvisning af tro på det overnaturlige
IV	Gud – guder Hvad betyder ordet religion?	Evangelierne Jesus-fortælling	Trosbekendelser og kunst	Ikke-kristne begreber og -(ny) religiøsitet Religion og samfund

Pensum

Skabelsesberetningen 1. Mosebog kap. 1
Underberetninger, se tema 7

Mytebegrebet er grundigt behandlet til elevbrug i hæftet "Urhistoriens Jeopardy", som følger med tema 5. Her kan hentes relevante sider til pensum, eller læses af særligt interesserede elever.

Links

www.tro-viden.dk

Læreren kan hente en grundig beskrivelse af forholdet mellem tro og viden i gymnasieprojektet: www.livetsoprindelse.dk (hovedmenu: "fordybelsestemaer", særligt i filen: "Tro og Religion").

Tilegnelse/begrebsspil

Sortér brikkerne i to grupper: natur-videnskabelige udsagn og ånds-videnskabelige udsagn. Det er her det samme som at skelne mellem tro og viden. Flere af udsagnene bruger nogle lidt misvisende ord. Du skal derfor skønne, hvad *sagen egentlig drejer sig om*: tro eller viden. Sådan er det nemlig også tit, når folk udtaler sig. De blander tro og viden sammen. Du skal prøve at være skarp i din skelnen. Arbejd to og to. Klip ud og læg brikkerne. Tænk dig godt om, for der er mange fælder.

Tro Åndsvidenskab - Religion Holdninger	Viden Naturvidenskab Facts
--	---

85% af alle danskere med medlemmer af folkekirken	I gamle dage troede man, at Månen var en gud	Man ved ikke, hvor stort universet er	I islam er Jesus kun en stor profet, men ikke Guds Søn
Tro kan flytte bjerge	Jesus opstod af Graven lige efter jødernes højtid i år 30	Den romerske statholder Pilatus dømte Jesus til døden	Jesu disciple sagde, at de havde set, at Jesu grav var tom
Man kan stole på Gud, for han er klogere end os	Jeg tror, at der findes engle	Universet er 13.7 mia. år gammelt	Ulighed er altid uretfærdighed